

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. NUM. XLVII - SETEMBRE I - MCMXVII

Número solt, 20 cts.

SUMARI

El problema de l'adaptació professional, per J. RUIZ I CASTELLA.—Bernard Shaw, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.—La Tasca d'En Prat, per M. REVENTÓS.—Poesía Catalana: La nena de la rotllana, per JOSEP MARÍA DE SAGARRA.—Lírica danesa: Digte, de Carl Kjersmeier, per A. MASERAS, trad.—Lletres: De literatura catalana; per JORDI RUBIÓ.—Arts plàstiques: A propòsit d'un llibre, per J. FERRÁN I MAYORAL.—Dietari espiritual.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 61, B AIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NÚMERO XLVI

Eternitat, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.—Elogi del President, per MARTÍ ESTEVE.—L'Obra viva, per A. ROVIRA I VIRGILI.—L'Autoritat moral, per R. RUCABADO.—Hora litúrgica, per P. MIQUEL D'ESPLUGUES.—Elogi dels Acadèmics nous, per EUGENI D'ORS.—Dels escrits de D. Enric Prat de la Riba: Fragment del discurs presidencial del Centre Escolar Catalanista de Barcelona en el curs de 1890 a 1891. De la polèmica amb Clarín. Als Diputats de la Mancomunitat de Catalunya.—El Problema de l'adaptació professional, per J. RUIZ I CASTELLA.—Poesía Catalana: L'Idiota, per LLUÍS BERTRAN I PIJOAN. La Condolença i l'alegre veritat, per JOSEP A. FONT I CASES.—Lírica Anglesa: De tot indret, Llànguid estel, Dolç Aftón, de Robert Burns, per MARÍA MANENT, trad.—Lletres: Castellanismes de la llengua escrita, per P. FABRA. Cançó d'ahir, de Miquel Ferrà, per JOSEP LLEONART. Mireia, de Frederic Mistral, traducció catalana de María A. Salvà, per JOAQUIM FOLGUERA.—Arts plàstiques, Fidel Aguilar, per EDUARD M. PUIG. Notes diverses.—Dietari espiritual.

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

LLIBRES APAREGUTS :

RAMÓN RUCABADO

Els editors i la llibertat de l'art

JOSEP ARAGAY

La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat

CLEMENTINA ARDERIU

Cançons i el·legies

JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ

L'infantament meravellós de Schahrazada

MIQUEL POAL ÀREGALL

Mots plaents i desplaents

ANTONI ROVIRA I VIRGILI

El Nacionalisme

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'arquitectura

JOAN SACS

La moderna pintura francesa fins al cubisme

ALEXANDRE PLANA i altres

L'obra d'Isidre Nonell

MIQUEL FERRÀ

Cançó d'ahir

EN PREMSA :

ENRIC JARDÍ

Les doctrines de Georges Sorel

LL. NICOLAU D'OLWER

Perspectiva general de Literatura catalana

J. FARRÁN I MAYORAL

La renovació del Teatre

JOSEP CARNER

Les planetes del verдум

Hi han en preparació obres de J. M. López-Picó, Enric Prat de la Riba, Francesc Pujols, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Joàn Alcover, Alexandre Plana, Carles Riba, Esteve Monegal, Martí Casanovas, Josep M. de Sagarra, etc.

Col·lecció de lírics mundials

Ha sortit el primer volum de la col·lecció

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

Trad. de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

EN PREPARACIÓ :

POESÍES de RICARD DEHMEL

Trad. de Josep Lleonart

Prefaci de Manuel de Montoliu

CANTIC DELS CANTICS

I EL LLIBRE DE RUTH

Trad. de Carles Riba

Prefaci del Dr. Lluís Carreras

HIMNES SACRES DE MANZONI

Trad. de Llorenç Riber

EL·LEGÍES de ANDRÉ CHÉNIER

Trad. de Joan Arús

Prefaci de J. M. López-Picó

Hi han ademés en preparació traduccions de l'Antologia grega, de Píndar, de Manzoni, de Ronsard, de Coleridge, de Tennysson, de Goethe, de Shelley, de Keats, de Prudenci, d'Horaci, de Pascoli, de Francis Jammes, de Claudel, de Teixeira, de Pascoaes, etc.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. — N.º XLVII — SETEMBRE 1 - 1917

EL PROBLEMA DE L'ADAPTACIÓ PROFESSIONAL (*)

LES DEDUCCIONS

Els fets i les idees coincideixen. Ens fan a saber que la inadaptació actual és un mal que, en allò que es pugui, deuria extirpar-se. Demés, ens diuen que, per a aconseguir-ho, caldria aprofitar i depurar quant s'hagi fet en aquest respecte fins obtenir el sistema prou eficient.

Sospesant, però, detingudament aquesta coincidència, quines conseqüències se'n desprenen? Se'n dedueix que la inadaptació és un veritable problema amb totes les de la llei, la solució del qual no pot ajornar-se?

Heu's aquí les seves principals característiques, que demostren la seva extensió i arrelament: segons els fets i la teoria, la inadaptació professional és avui una realitat ben viva i massa estesa que porta inevitablement deplorables conseqüències a l'individu i a la comunitat. Coneguda és la manera de viure i actuar dels que es troben inadaptats al medi funcional en el qual actuen; la predisposició al *surmenage* i a l'accident del treball; el descontent propi i l'obra imperfecta són generalment les llurs manifestacions. I és perquè la funció, qualsevol mena de treball, reclama una proporció entre les dificultats a vèncer, l'energia a con-

sumir i les capacitats del candidat a desempenyar-les.

Ha dit Bouchart que «el treball té d'ésser proporcionat a la força muscular i a la capacitat cerebral, com l'aliment a l'estómac i la qualitat de llum als ulls.»

El malestar individual és agreujat encara per la circumstància que l'inadaptat pren consciència de la seva inadaptació ja massa tard, quan ja no és a temps, ni amb grans dificultats, per a situar-se en altra ocupació més en consonància amb la pròpia manera d'ésser i de produir-se amb les seves aptituds.

No és precís retreure el fet de la diferenciació individual per les condicions personals, en les que en definitiva vénen a ésser les aptituds; ell sol s'imposa; no tots els individus serveixen per tot, cadascú té disposicions especials més o menys marcades per a determinats gèneres de treball, de les quals altres manquen; el grau d'intel·ligència, d'atenció, de resistència muscular, d'agudeses visual o auditiva en els homes, no són gairebé mai exactes condicionant en llurs posseïdors diferents possibilitats d'adaptació professional. L'obrer que damunt de la seva bona voluntat es sent aturid i inútil davant de la màquina que té al seu

(*) Vegin-se els dos números anteriors.

servei, tal volta desempenyaria el seu paper en altre gènere de treball que exigís un tipus de reacció física i mental diferent en el qual les seves disposicions permetrien una més fàcil adaptació.

Són igualment desastroses i dignes de remoció les conseqüències esdevingudes a la col·lectivitat. El fet de la inadaptació de què es blasma ha estat assenyalat com a factor dels que predeterminen el malestar social i l'endarreriment en el sistema de producció de molts països. La mancança de destriament i d'especialització en els individus, sobretot en els afers industrials, reporta fatalment lamentables perjudicis, i, en canvi, el seu aprofitament metòdic és causa forçosament de grans aventatges, com nota Taylor en la seva teoria d'organització científica del treball.

Es verament inversemblant el que sol succeir quan s'escullen els individus per a una funció; es procedeix ben diferentment de quan es tracta de qualsevulla màquina o objecte de treball. La tria d'un dinamo, per cas, és objecte d'investigacions diverses i de proves científiques; els enginyers intervenen, s'informen i fan càlculs i projectes per a assegurar-se del seu bon funcionament, i, en canvi, quan s'escull la màquina humana, les precaucions preses són ben poques o nul·les: ordinàriament, fora dels càrregs elevats, l'elecció és encomanada a empleats subalterns, sense autoritat ni coneixements indispensables per al discerniment. L'oferta dels útils i aparells d'aplicació industrial es sol fer en forma documentada i comprovatòria de la llur utilitat; però l'oferta dels individus, veritables motors animats, es sol fer verbalment, a la ventura, sense pendre les degudes garanties de llur valor d'utilització i rendiment, no tenint en compte que si la col·laboració del treballador per a produir és necessària, per a no ressegar-se, la seva elecció metòdica es fa imprescindible. No és menys apremiant l'elecció dels individus en els altres sectors professionals, per les funcions científiques, administratives i polítiques.

Enfront de la necessitat inajornable d'anar a l'elecció raonada dels individus per les aptituds, pot esperar-se la seva realització pràctica? Els procediments coneguts, són prou suficients per a tenir-hi confiança?

Es tracta d'un ideal, d'un punt d'espectació i estudi, la solució definitiva del qual està laborant a poc a poc i mitjançant formes ben heterogènies, sobre les quals encara no s'ha dit la darrera paraula.

Aquesta està reservada als especialistes, els qui responen afirmativament i sostenen que per a aconseguir-ho cal adoptar un sistema que compregui els següents punts de mira, en què poden resumir-se les temptatives fetes cap a aquesta finalitat:

A) Anàlisi de les multituds de relacions objectives de les funcions i oficis més coneguts, estudiant llur element higiènic, tècnic i social per a posseir plena noció de tots els aspectes de necessitat al seu bon exercici.

B) Intervenció del mestre perquè subministri indicis, ja que no és possible elements de jutjament, respecte de les inclinacions, tendències i capacitat del jove, observades durant el període escolar, com a elements preparatoris a la tasca de depuració ulterior. (Aquesta intervenció és sols de precisió en els casos d'orientació dels joves, no pas en la dels adults o en els casos de canvi de professió.)

C) Aplicació d'un mètode tal que permeti assenyalar amb tota l'exactitud i riquesa de detalls possible les disposicions i aptituds de cadascú, sobretot les que escapen a la senzilla impressió externa.

El primer aspecte no és pas difícil d'obtenir. Tots els centres i oficines d'orientació professional, tots els organismes vocacionals o d'aprenentatge, han perseguit aquesta finalitat, arribant en algun cas, com el de l'Oficina Vocacional d'En Parsons, a Boston, a posseir un registre acuradíssim i complet de la valoració objectiva de totes les professions ciutadanes, amb una varietat de detalls admirable. Cal recomanar-se, no obstant, la constant renovació i

depuració de dades, especialment en la part social i econòmica dels oficis, subjecta a ràpides i inesperades variacions ocasionades per la freqüència i agreujament de les lluites socials i per la inestabilitat de situacions econòmiques i polítiques. Un conflicte inesperat pot ocasionar l'atur, l'afebliment o la desaparició d'una indústria, canviar radicalment les condicions del mercat local de treball, la manca, equilibri o sobrança de personal o una sensible alteració en el preu dels salaris; un canvi de sistema de govern pot determinar variacions en el mercat general de la producció, la desaparició de certes funcions administratives, alterant l'economia en moltes professions. Per això trobem molt encertat el sistema seguit a Halle, on el servei d'orientació és portat pels funcionaris de l'Oficina d'Estatística municipal, consellant dues vegades per setmana respecte de les variacions sofertes en les condicions d'exercici dels oficis de la ciutat.

Tampoc ofereix dificultats la intervenció del mestre aportant impressions respecte del caràcter, tendències i aprofitament dels seus deixebles, quan precisen, puix pot fer-se senzillament consultant-lo verbalment o preguntant-li que ompli qüestionaris apropiats. El mestre, precisament, sol tenir grans facilitats i temps d'observació per a complir aquesta tasca. Aquesta mesura ha estat també adoptada quan s'ha pretès fer l'orientació subjectiva en diverses institucions germàniques i americanes, seguint-se procediments diversos, alguns ben interessants. A l'Oficina municipal de col·locacions de Munich, al final del darrer curs, els alumnes són cridats pel mestre, qui els remarca la importància de l'elecció d'ofici i els fa repetides interrogacions respecte de llurs inclinacions i preferències que senten per als oficis a començar, resultat del qual s'omplen qüestionaris apropiats. Un sistema semblant, un xic més complet potser, es segueix a les ciutats de Estrasburg, Mulhouse i Colmar, convocant-se dues vegades l'any, per la primera autoritat municipal,

una reunió de mestres, junt amb l'inspector d'ensenyament i el Director de la Borsa del Treball, i un cop enterats de les variacions sofertes pels oficis són cridats els alumnes amb llurs pares per a harmonitzar i recollir les impressions d'aquells i les del mestre. És notable també el sistema d'intervenció del professor seguit en algunes ciutats del ducat de Baden. Succeeix, però, que les obtingudes per la intervenció del mestre, per les raons anteriorment indicades no tenen una valor definitiva, necessitant una comprovació mitjançant l'aplicació de mètodes d'investigació ja més complets i perfets.

El que presenta obstacles de més consideració és la designació de les facultats personals, sobretot les mentals, del candidat a una funció social. Cal un sistema d'intervenció pedagògica més pregon que les controls i afianci. L'adaptació no podrà realitzar-se eficazment si no es disposa de mitjans adequats per a fer aquesta tasca, l'única que pot realitzar l'assenyalament precís de les disposicions i aptituds de cadascú.

L'absoluta precisió de l'observació mental del futur professional per a obtenir un servei de diferenciació i selecció adequat, és ben palesa. No n'hi ha pas prou amb el discerniment de les facultats físiques, a l'abast de qualsevol gabinet antropomètric, per a discernir respecte de les provabilitats d'adaptació de l'individu; la part espiritual, la més preponderant i efectiva, té d'ésser sotmesa també a altra mena de reconeixement, a observacions més íntimes o subtils, impossibles de realització fora del camp de la Psicologia.

Això porta ja més dificultats. No obstant aquestes, les experiències fetes fins al present fan que pugui confiar-se que, no pas llunyanament, la tasca serà practicable aportant al problema de l'adaptació resultats satisfactoris.

Els passos de gegant donats per la Psicologia, sobretot en la seva part d'aplicació, van estenent-se envaint lentament altres esferes de la vida pràctica en forma fins al present insospitada. Mitjançant la nomena-

da Psicologia dels sentits, registrant-se l'excitació i resposta sensorial o motriu; per la Psico-física, aplicació de la llei de Weber-Fechner respecte de la proporció entre la sensació i l'excitació, de la Psicologia del testimoni determinant el coeficient de l'error, que revelen els graus d'atenció i d'intel·ligència, i per la Psicologia dita diferencial, fixant els tipus mitjans, base de determinació de les diferències individuals, segons opinió dels competents, avui pot determinar-se, ja amb bastanta precisió i encert, respecte del millor individu per a determinades funcions socials i del treball més adequat per a les capacitats de certs individus.

Altrament les observacions de Gilbreth i de Gant en l'economia dels moviments i dels esforços, les allisonants experiències de Rauschburg sobre la monotonia dels treballs, les conclusions de Mosso i d'Abbé respecte del problema de la fatiga intel·lectual i física, i molt principalment els treballs notabilíssims i les recerques atrevides de l'assidu laboratori d'Harward, sota el mestratge assabentat de Munstemberg, serveixen de sòlida fermança i permeten creure

que els sistemes d'orientació professional basats en la investigació subjectiva s'arribaran a perfeccionar fins a estar en condicions d'assenyalar amb bastanta justesa de criteri els graus d'adaptació individual que es desitja.

S'ha de tenir en compte que aquests estudis basats també sobre observacions fetes mitjançant la utilització de matèries de laboratori, avui són molt factibles, podent-se fàcilment disposar de multitud d'aparells de signació i registrament de la major part de fenòmens mentals, amb la qual cosa les dificultats es van aplanant i obtenint-se cada dia solucions parcials que parlen ben favorablement respecte de la seva solució total.

Es per això que, sintetitzant tot l'exposat, creiem que una millor adaptació professional pot esdevenir un fet, si bé sols possible mitjançant sistemes d'orientació complets, ço és, que practiquin totes les finalitats indicades, indispensablement la d'investigació i mesuració de les facultats mentals, en els casos de necessitat, a base de mètodes d'experimentació científics i perfets.

J. RUIZ I CASTELLA.

BERNARD SHAW

Aquest és un escriptor incompreensible mitjançant les interpretacions franceses. La seva doble condició d'irlandès i de protestant encomana a la seva obra un foc de paraules i una llibertat ideològica irreverent, mal avinguda amb la contenció francesa i amb la clara mesura d'un pensament que de seguida sap incorporar a la tradició les més dissolvents follies de l'esperit.

El mateix Mr. Hamon, traductor i panegirista francès de Bernard Shaw, no ha trobat, segurament, ningú que compartís a França el to desmesurat dels seus elogis i la persistència abundosa de les seves traduccions.

L'ordre i l'autoritat en l'aplicació democràtica a la vida i a la literatura francesa i a les lleis del progrés influïdes de mentalitat francesa ens han fet conformistes contents d'una mediocritat igualitària contra la qual ens sobta, agressiva, l'obra total de Bernard Shaw i el reflex d'aquesta obra en la desmesura persistent del traductor.

Per això costa d'acostumar-nos a la seguretat del joc d'un escriptor que s'aplica a ensenyar-nos l'inconformisme.

Ell és el primer descontent que combat les pròpies febleses amb ascendent rigorisme ascètic, sense vidències i sense transcendentalismes, com si la força de la victòria

pressentida naixés del convenciment de tenir raó, que el fa, entre tots els personatges de les seves obres, *l'únic protagonista, l'únic necessari*, perquè *es necessita* per a justificar el combat.

Aquesta forma de lluita fa de Bernard Shaw una vivent representació del desig que anima l'home a explicar-se, a moure's per a l'assoliment de les coses eternes, el llevat de les quals i el verí destructor de les quals caminen en ell i l'enardeixen a l'ininterromput exercici militant de la vida.

Els grans dramaturgs anteriors a Bernard Shaw limitaven la personalitat llur a la resistència enfront de l'hostilitat externa de la natura. El conflicte el mesuraven per la intensitat.

Bernard Shaw és menys personal perquè és més humà. Guanya en extensió. No es deixa definir per la composició ni per la successió ni per l'acció dels seus drames. El seu conflicte és ell mateix, i les idees juguen en la seva obra una tragèdia més apassionant que les *tragèdies naturals*.

Alguns han dit que aquest dramatismes era una habilitat intel·lectual. A mi em sembla que de la mateixa manera que en els monòlegs de Hamlet hi ha tota l'acció, tot el drama de Hamlet, en el vaivé nerviós i llampant de les idees de Shaw hi ha tot el moviment de l'acció teatral.

Recordem *Càndida* representat en català. Recordem els llargs diàlegs que foren la desesperació dels cercadors de ràpides mutacions emotives, precisament per la intensi-

tat d'emoció amb què el dramaturg vol ésser l'escultor de les seves figures i no el botxí dels seus titelles.

I com *Càndida* són les altres obres: *L'home i el superhome*, *L'home del Destí*, *L'home estimat de les dones*, *Major Barbara*, *La senyora Warren*, *Androcles i el lleó*, *Pigmalió*, etc. I la mateixa honradesa de la noble baralla anima les seves novel·les de joventut, com *Un socialista insociable*; i els seus opuscles econòmics i polítics, com el *Sentit comú de la municipalització*, *La jornada de vuit hores*; i totes les campanyes socialistes de la *Fabiana* i les cròniques de la *Saturday Review*, i el magisteri que exerceix amb els nois del seu barri, als quals ensenya de llegir i escriure...

S'acusa Bernard Shaw d'immoralitat. Ell menysprea els detallismes nominalistes.

La seva aspiració és de no caure en culpabilitat. El llibre *Common sense about the war*, publicat amb motiu de la gran desolació d'Europa, té la significació d'una alta volença de defensar-se de *la culpa*, d'alliberar el seu poble de la *rancúnia* abominable.

Potser no poseeix Bernard Shaw l'esponjor cordial de Chesterton, ni la vigoria satírica o la mobilitat periodística de Jacobs i Jerome K. Jerome.

Indubtablement no té l'estilització d'Oscar Wilde, artista de la paradoxa com ell.

Però tancat, sec i desconcertant, és a la seva manera un generós apòstol.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

LA TASCA D'EN PRAT

Du bist der wehre grosse Mann
Der Lobesvor nicht hoern Kann
Er sucht bescheiden auszuweichen
Una tut als gaebe seinesgleichen.

(Tu ets el veritable gran home que no pot escoltar mots d'alabança; intenta defugir-los modest i obra com si hi hagués algú igual a ell.)

(Goethe, «Faust» II, 2 acte.)

Aquestes paraules de Goethe, me semblen precises per a descriure l'efecte que feia En Prat en el cercle d'homes i activitats en què jo el vegí moure's. *La Veu*, vista de dins la redacció estant, i la Diputació, vista també des de les oficines.

Més especialment en aquest darrer lloc. La monotonia d'una tasca burocràtica porta fàcilment a la idea de que l'esforç que s'hi fa és estèril. Hi ha tota una literatura irònica—no excessivament àtica, és cert—que reflexa la dita idea d'esterilitat. Les coses més materials o més doloroses, el traçat d'una via de ferrocarril, una epidèmia i una pedregada quan se descriuen amb les paraules rituals de l'expedient, es tornen com entitats imaginàries, com a pretextos per a escriure sense altra realitat que el paper timbrat i les fórmules jurídiques.

L'acció d'En Prat fou tan extraordinària, que assolí suscitar, per davall d'aquestes fórmules que devoraven la realitat, l'esperit del temps. I succeí que al cap de poca estona que ell era President, com en la tonada de la cançó de Burger, podíem dir: el mateix aire, els mots mateixos, i tot una altra cosa, però...

Les fórmules mortes d'un temps, glatién d'esperit nacional i social, arrelaven en la voluntat popular, fruitaven en benestar i en millora col·lectives. Els buròcrates que les manejaven, les veien animar-se primer amb recel, després amb interès, per fi amb entusiasme. Avui, al declarar-nos el nostre condol recíproc els qui treballàvem a l'entorn d'En Prat, i d'ell rebíem encoratjament i

energía, ens aturàrem un moment, ens demanàrem amb angúnia si no tornarien les fórmules a menjar-se la vida, si no seria de nou en va tot esforç que es fes.

Aleshores he pensat que ell era verament el gran home que humil defugia mots de lloança i obrava com si obrés entre iguals. La força que representa aquest obrar senzill, com si ell fos igual que tothom, és el que no retrobarem fàcilment. Sense cap pedanteria, sense cap gest, sense cap accent; un obrar econòmic, estricte, donava positivament la impressió de que, ço que feia ell, era permès a tots de fer-ho, i amb aquesta fe que encomanava, obtenia el millor esforç possible de cadascun dels seus col·laboradors.

Restin fora d'aquests mots totes les anècdotes, però qui el tractà sabia que el nostre President era l'home que no s'aïrava mai, que no tenia exaltacions visibles. I com que no pot ser que fossin impassibles una intel·ligència i una voluntat com les seves, es ve a la conclusió que l'aparent llibertat era només que una dominadora i absorbent passió: la de la seva terra. Enfront d'ella—i a poc de parlar amb ell se'n convenia qualsevol—seria vana tota altra influència, malgrat portés els títols nobles de l'amistat i la saviesa.

Perquè a la seva terra donava tot son esperit, en la inquietud de nosaltres, els humils col·laboradors d'En Prat, hi havia certa raó. El nou esperit del qual En Prat era motor i timó i nosaltres transmissors—malgrat que ell, el ver gran home, ens tractés com a iguals—s'esmerçava en una tasca de la què tots teníem igualment orgull i consciència; s'esmerçava en organitzar l'Estat català, la implícita república—ha dit En Xenius—d'on ell era ja visible President.

Precisament aquesta tasca d'organitzar un Estat li havia produït fa uns quants anys

l'enemistat—o potser no tant: el recel—de nombre de la nostra gent. Era natural. A Catalunya l'Estat, l'acció del poder i de la llei, era tradicionalment l'enemic; no parlava com nosaltres l'Estat, i ens imposava, cobrant-les a bon preu, les fórmules mortes. Si per ci o per lla li arrencàvem un servei real, un positiu benefici, era per l'incivil camí de l'amenaça o més sovint per la via tortuosa de la corrupció dels seus òrguens. I per acabar-ho d'arranjar, floria per damunt de aquest estat de coses una ideologia sortosament caduca que culminava en els millors en el llibre de Spencer, i d'altra banda es manifestava, allí on la intel·ligència és suplida per la passió en cegues propagandes i en l'esclat de les bombes anarquistes. Penseu si és genial el servei d'aquest home que sapigué veure el mal, suscitar un nou esperit en la política i crear un Estat, del qual era President, ell, educat en uns anys i en un ambient d'anarquia!

* * *

L'any 1863 es disputaven la direcció de les forces democràtiques d'Alemanya dues tendències: una lliberal, a la Spencer, com la que aquí imperava vers l'any 1890, en les hores de formació mental del President; l'altra nacional i social, com la que entre nosaltres veiem avui triomfar. Lasalle—en resposta als qui recelaven allí de l'acció pública, perquè mata la deu d'energies socials,—clamava:

«No és veritat que jo impedeixi a ningú pujar per son esforç a una torre, si li dono una escala o bé una corda; no és veritat que l'Estat impedeixi a ningú il·lustrar-se pel

propi esforç, perquè sosté mestres, crea escoles i construeix biblioteques; no és veritat que jo impedeixi a ningú roturar un camp, si li dono una arada; ni és veritat que jo sigui obstacle a la defensa d'un tercer, si li poso a la mà armes per aquest fi.

I si bé—algun cop escadusser—algú s'ha enfilat a una torre sense ajuda d'escala, i s'ha format i instruit sense mestres ni escola, ni públiques biblioteques; si els pagesos de la Vendée vengueren de vegades els exèrcits de la revolució fins sense tenir armes, o amb armes inferiors, tot això són excepcions que no poden desfer la regla.»

Dels teoritzadors a la Spencer que s'oposaren a l'obra d'En Prat, perquè veien en l'Estat l'enemic de l'energia nacional, no en resta cap a l'hora de la mort. El President no parlà com Lassalle, però creà les armes i les escoles i l'arada. I si l'energia política nacional s'és augmentada els anys últims, si sense minva dels factors sentimentals ha crescuda l'eficàcia del catalanisme, això és obra de les institucions que el nostre President treia del no-res. Per a midar-ne la importància mireu el que manca fer, penseu en la tasca d'un home que fes de la Universitat, de la magistratura o de l'exèrcit, una cosa tan nostrada, tan viva en la consciència popular com ara la Mancomunitat o les seves institucions.

Devem al President un embrió d'Estat que ha estat instrument de nostra vida nacional, però el ple desenrotllament de l'Estat és precís per a satisfer ulteriors exigències de la creixença nacional.

M. REVENTÓS.

POESIA CATALANA

LA NENA DE LA ROTLLANA

A R. PÉREZ DE AYALA

La nena de la rotllana
porta el vestit carmesí.
Cirera, maduixa, magrana...
I les cames nues salten pel camí.

Salten les cames menudes i grasses,
i els cabells d'or volen al vent;
i en mig dels sospirs, dels salts i les passes
roda la rotllana alegrement.

Xiula per les branques una merla boja.
—Roses, lilàs i dematí—
Denteta blanca, boqueta roja,
galta de seda i ull blau marí.

Brunz la rotllana com una abella,
fent un camí deliciós i foll,
i vola la falda vermella
damunt del genoll.

Sento la nena, daurada, menuda,
com si a prop meu florís gessamí...
Però passa, distreta i saberuda,
sense fer cas de mi.

—Menuda que fuges, petita promesa
dels rossinyols i dels follets:
¿on vas tan fresca i tan encesa,
per les cruïlles dels caminets?

Tu qui fas aquesta inútil cosa
d'empènyer la rotllana sense fi,
tan sols perquè et torna més rosa,
i et fa saltar i et fa delí,

i et fa volâ els plecs graciosos,
i mostres el genoll de to daurat,
i obres aquests ulls tan lluminosos,
d'un blau desesperat!

Tu qui fas aquesta inútil cosa,
sense cuidar-te de res més;
sense que el pensament te faci nosa,
ni el treball ni l'angúnia dels demés.

Ara fuges amb la teva rotllana,
sense fer cas de mi...
O petita alegria de grana,
petita alegria del meu camí!

Guarda't ben bé la teva primavera,
la teva joia, el teu soroll,
xiscladora, menuda, trapacera
com els pardals damunt del boll.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

LIRICA DANESA

DIGTE

(De CARL KJERSMEIER)

NO SIGUIN VANES LES PARAULES MEVES...

Seg vilde hvert af mine ord...

No siguin vanes les paraules meves:
Que venturosament,
I en dolcíssim missatge,
Vagin al fons d'una ànima estrangera,
Benignes com el vent primaverat,
Benignes com les clares nits,
Com la claror de la lluna,
Com la pluja suau que vivifica
La terra encadenada...

No siguin vanes les paraules meves:
Que venturosament
Vagin al fons d'una ànima estrangera,
Tendres, piadoses,
Com un esplai maternal;
Inefables i ingènues
Com una rondalla antiga,
Com una cançó d'autumne;
Consoladores i llibertadores
Com la senyal de la Creu
I com la claror d'un ciri
Sobre el pit d'un trespasat...

DE LLURS ALBIRS, DE LLURS CAPRICIS...

Tilden eneste.

De llurs albirs, de llurs capricis,
He sigut sempre la joguina.
Si un sol moment s'han reposat
Damunt mon pit manyagement,
Han torturat mon pobre cor
Al llur albir, al llur caprici.
En les tenebres l'han deixat
Encadenat i en gran fretura...
En la fredor l'han soterrat:
I amargament l'han exilat
En els ermots de la tristícia.

Al llur albir, terriblement,
Totes jugaren amb mon cor,
Fidel, humil, esclau i tendre...
Mes son angoixa ja és finida.
Per tu, només, s'ha revoltat,
Que per virtut d'un malefici
Tu l'has omplert de crudeltat...

A. MASERAS, trad.

LLETRES

DE LITERATURA CATALANA

A propòsit de Lluís Nicolau, *Literatura Catalana. Perspectiva general*.—Barcelona, 1917. (Publicacions de LA REVISTA n.º 11).

En Lluís Nicolau d'Olwer publicà en 1914 en la revista *Estudio* i amb el títol d'*Introducció al estudio de la literatura catalana*, una serie d'articles o, millor dit, capítols d'un llibre, que no tingueren la difusió que mereixien. Moltes vegades havíem excitat a l'autor que els recollís en un volum. Així ho ha fet ara en part, portant a la nostra llengua, amb el guany consegüent en sentit i eficàcia, els capítols que es refereixen al procés constitutiu, notes característiques i desplegament històric de les lletres catalanes.

No és sense experimentar alguna timidesa que vinc a parlar d'aquest llibre. El nom del meu Pare, que sembla presidir-lo en la dedicatòria, i la meua vella amistat amb l'autor, cohibeixen en certa manera el meu pensament. Junts concorreguerem alguns anys als cursos del meu Pare als *Estudis Universitaris Catalans*, i plegats escoltàrem unes lliçons de les quals tot sovint se'n percep l'orientació i el ressò en les planes d'aquest llibre. Però àdhuc dubtant si soc el més indicat per a parlar-ne, bé puc com a fill i com a deixeble mostrar-me gelós de la memòria del Pare i del Mestre, i agrair públicament al meu company l'honor que ha fet a les seves ensenyances. No podien caure certament en terra més fecunda, ni ésser assimilades i elaborades amb major seny i originalitat.

Des que en 1901 publicà el meu Pare en el seu *Sumario* un assaig del quadre general de la literatura catalana, crec que no ha aparegut una obra, dedicada a estudiar-la en son conjunt, tan rica d'horitzons i forta de contextura com la que m'ocupa. El camí recorregut entre aquestes dues fites, és considerable; potser no ho fóra tant, emperò, sense la càtedra de Literatura catalana dels *Estudis Universitaris*, que desvetllà i emmotllà una generació, i l'*Institut d'Estudis Catalans* que, tot acabant-la d'educar, sabé recollir-la i utilitzar-la.

Es de doldre que no s'hagin publicat les conferències que com a introducció del seu primer curs de Literatura catalana, donà el meu Pare en 1904 a l'Ateneu. En les detallades

ressenyas que en féu la premsa, però, i en els resums dels cursos que ha anat després donant periòdicament la revista dels *Estudis Universitaris*, es pot seguir l'evolució del concepte orgànic i nacional de la nostra literatura de des que el formulà per primera vegada el meu Pare, fins a la seva transfusió en el llibre d'En Nicolau. Una influència clara es manifesta en aquell concepte: la d'En Gaston Paris, el pare de la moderna historiografia literària en les llengües romàniques. És innegable el parentiu que lliga la seva magnífica *Introduction a la Littérature française au moyen age*, i la posició dels nostres crítics al voler analitzar el fet de la nacionalitat literària de Catalunya. I és que tot el que sigui desvincular una producció literària de la vida del poble que l'originà, estudiar-la des d'un punt de mira purament estètic i *internacionalista*, és fer emmudir violentament l'esperit d'una època, i resulta tan inútil com escampar la vista per les vitrines d'un museu no classificat d'història natural. Per això té un sentit biològic tan marcat la terminologia adoptada pel meu Pare en aquelles lliçons, seguida també en gran part per En Nicolau. Vegi's, sinó, l'estudi dels elements constitutius de la nostra nacionalitat (indígena, romà, cristià, germànic i oriental) (1); el dels quatre moments de l'evolució de les literatures (per fer-se monolingües, per secularitzar-se, per reintegrar-se en llurs dominis geogràfics i per fer-se nacionals) (2); els tres períodes d'integració, desintegració i reintegració que corresponen a les tres èpoques cabdals de la nostra literatura (3).

Format en aquesta escola i armat d'una erudició formidable i personalíssima, En Lluís Nicolau ha exposat magistralment en el seu llibre els límits en el temps i l'espai i el procés intern de les nostres lletres, des de la llur primera aparició en els monuments escrits, fins als començaments de la Renaixença. Difícil és

(1) «Estudis Universitaris Catalans», 1908; p. 337.

(2) Segona conferència a l'Ateneu («La Veu de Catalunya», 17 juny, 1904).

(3) «Estudis Universitaris Catalans», 1907, p. 112.—Setena conferència a l'Ateneu («La Veu de Catalunya», 10 juliol, 1904).

donar-ne idea, dins de la brevetat que imposa una revista, tan atapaïda de pensaments resulta aquesta obra. Conté planes, per exemple la demostració del viure orgànic de la literatura catalana, manifestat en la mutua influència d'autors separats de vegades per més d'una centuria (p. 25), que sols pot escriure-les qui, com En Nicolau, ha sotmès a una revisió pròpia i pacient la nostra producció literària.

El llibre és dividit en tres parts, dedicades al *procès constitutiu*, *notes característiques* i *desplegament històric* de la literatura catalana. La primera ens parla de la naixença de la literatura en llengua vulgar i de la consolidació de la seva personalitat, mercès a l'impuls dels tres moviments de separació, integració i expansió, que corresponen als quatre moments assenyalats pel meu Pare a què em referia més amunt. Em permetrà l'amic Nicolau algunes observacions?

No crec que es pugui dir (p. 17) que la nostra literatura *nasqué i creixia redossada a l'Església* ni que en quan hi hagué homes instruits en la societat lleiga, comença la secularització de la literatura. És precisament en la de *l'indocte per a l'indocte*, de la qual parla En Nicolau, on hem de cercar la seva primera florida: en les cançons dels joglars, en els recitaments de sobretaula, que precisament no s'escrigueren fins que començà la seva decadència. I durant molt de temps, quan ja hi havia llecs poetes i que per tant podien dir-se *homes instruits*, es mantenia tan voluntàriament apartada la producció dels monastirs de la que ressonava més enllà dels llurs murs, que ja sap En Nicolau el difícil que és el situar-la i filiar-la geogràficament, d'acadèmica que resulta. Llavors diu molt bé En Nicolau (p. 20): la producció *ja ha deixat d'ésser una funció eclesiàstica*. Però hi ha un moment, i en això constitueix al meu entendre la secularització de la literatura, que s'imposa la llengua vulgar, i escriptors educats en el món llatí de les Universitats, l'accepten per a tractar temes seriosos, que no anaven endreçats a dones a les quals fossin *malagevole d'intendere la versi latin* (*Vita Nuova*, xxv). Són dos bàndols que naixen distanciat i van poc a poc acostant-se, dirigits l'un per homes instruits de l'Església, donats al llatí i menyspreuadors de la llengua vulgar, i l'altre no pas pels *doctes que hi havia a la societat laica*, sinó precisament

per aquells que eren i es consideraven *indoctes*. Crec que en el fons estem d'acord; és que el parlar de doctes i indoctes a l'Edat Mitja, època en la qual el domini del llatí sembla ésser la partió entre uns i altres, és exposat a confusions. És cert per altra banda que l'història literària ha de basar-se en els monuments escrits, però d'això a prescindir en l'exposició d'una literatura mig-èval en vulgar, de la producció no escrita, hi ha molta diferència.

Especialment interessants són els capítols que parlen del moviment d'expansió de la literatura catalana. L'enumeració de versions d'obres catalanes a llengües forasteres, és plena de novetats. En canvi crec que no feien falta a la glòria de les nostres lletres les observacions que segueixen sobre la contribució estrangera a la literatura catalana. Els casos citats, o són fruits d'una assimilació esporàdica, o perden bona part de la llur força, per referir-se a aragonesos o a escriptors de tercera categoria. Més honor fan a l'esperit català En Boscà, En Garreta i En Verí escrivint en castellà, italià o llatí, que no pas el bilingüisme infantil d'En Valtierra.

Al tractar de la propaganda personal de les idees catalanes per l'estranger, s'atura En Nicolau en les dos figures més sonades de la nostra cultura, Arnau de Vilanova i Ramon Lull, fent-ne una característica breu i expressiva. I tal vegada haguera estat bé fer aquí remarcar com en el regnat poderós de Jaume II en què visqueren, Catalunya no sols aconseguí el grau més alt de força expansiva nacional, sinó que després d'Itàlia és tal vegada la terra del món llatí que vibra amb més fina percepció al més lleu contacte amb les agitacions espirituals dels temps. Ramon Lull i Arnau de Vilanova senten atreta, respectivament, la llur activitat per dos grans moviments que apassionaren el món; l'antiverroisme i l'espiritualisme franciscà; i és precisament en aquest aspecte de plasmadors apassionats i originalíssims de dugues modalitats d'aquells moviments, que els llurs noms han esdevingut patrimoni de l'història universal de la cultura. I no es clou amb ells el cicle dels pensadors catalans que franquejaren les fronteres de la patria. Encara que sols escrigueren en llatí, no pot tampoc deixar-se d'assenyalar l'actuació transcendental d'un S. Ramon de Penyafort, i en més modesta esfera, la dels nostres teòlegs,

com els carmelitans Ballester i Oller, que foren generals de l'Ordre, dominicans com el cardenal Rossell, l'Eymeric i Joan de Montçó, o de la clerecía seglar com el canonge Palomar, ànima del concili de Basilea. No hi ha biblioteca important a Europa on no meravelli l'abundor dels llurs llibres en còpies manuscrites.

La segona part del llibre posa de relleu el caràcter nacional de la literatura catalana, i com a conseqüència de l'època històrica en què quedà tancat el seu desenrotllament, son aspecte medieval. Les planes dedicades a exposar el profund sentiment nacional que penetra i amara la nostra literatura, constitueixen una preciosa antologia de la consciència de l'esperit català en els nostres autors en vers i en prosa, que no hauria de faltar en els llibres de lectura de les nostres escoles, des de la solemni invocació a Catalunya d'En Cerveri de Girona que s'avença en prop d'un segle a l'*Italia mia* del Petrarca, fins a les gracioses ironies de l'autor de *Frare de Joy*.

Forts de pensament i observació són els capítols que fan remarcar la religiositat i l'irreflexió com els caràcters de l'edat mitjana. La finor amb què és analitzada la desconcertant dualitat que de vegades s'observa entre la vida i la producció d'algún escriptor nostre, com B. Metge i Turmeda, revela un esperit crític molt subtil. Alguna observació emperò m'atreviria a fer.

Creu de debó En Nicolau en el *conformisme* i *quietisme social* de l'edat mitjana? Perquè pocs segles hi ha, com el XIV, en què les commocions religioses revelin més evident aspiració a un tresbalçament social. El que ocorre és que, per mor del perseguit que fou, hem de rastrejar aquell esperit revolucionari en els llibres dels seus contradictors o en opaques al·lusions de la literatura contemporània. Les colles de miserables que desfilen pel *Blanqueria* demanant *dretura* davant del palau del bisbe (c. 69), o s'ajunten pels carrers als crits de *fam, fam* (c. 72), la forta sublevació d'En Berenguer Oller i *tot lo poble menut de Barchinona* contra el rei Pere el Gran, a la qual algun text històric estranger dóna més importància que el mateix Desclot (c. 133), fins les profecies republicanes de l'Eximeniç, que tant alarmaren el rei Pere III, ne són eloqüents testimonis.

Per l'Edat Mitjana l'amor és una conseqüència de la bellesa física (p. 68). Es aguda l'aplicació que fa En Nicolau d'aquest principi a alguns temes folk-lòrics que entraren en la nostra novel·lística, però pot sostenir-se això en absolut? Deia el Petrarca (*Canzone VII*):

«Gentil mia Donna, i'veggio

Nel mover di vostr'occhi un dolce lume

Che mi mostra la via ch'al ciel conduce.»

Pot acordar-se aquest esperit, i el *dolce stil nuovo* i les seves derivacions a Catalunya, amb l'interpretació materialista que podria deduir-se d'aquell concepte?

En la tercera i última part del llibre, s'exposa la divisió cronològica de la literatura catalana i les raons de mètode que la justifiquen, seguint la sistematització que En Gaston Paris féu amb la francesa. Es cert que la distinció, purament externa com diu En Nicolau, entre producció en prosa i en vers, té poca transcendència en la literatura mig-eval, però al meu entendre hi ha a Catalunya una raó que justificaria l'establir-la, i és la diferencia del llenguatge de la prosa i la poesia. Tal diversitat no queda confinada dins l'aspecte formal de la nostra literatura sinó que influeix fonament en el seu esperit, fins en els dies mateixos que el nostre lèxic poètic s'havia quasi totalment catalanitzat. N'és una prova la dificultat amb què topa En Nicolau a l'assenyalar un límit cronològic en la divisió en períodes, que valgui per a la prosa i la poesia. El B. Metge prosista *és més modern* que el poeta, degut al pes de la tradició provençal que s'aferrava al llenguatge i n'influïa i immobilitzava l'esperit.

En quatre èpoques departeix la nostra història literària: I, Orígens. II, Creixença i floridà (el període anomenat nacional pel meu Pare). III, Decadència. IV, Renaixença. La primera, que es tanca en 1150, és veritablement una *època* de la nostra literatura? No sols és anterior a tota data certa d'ella, sinó que fins ens en manquen testimonis documentals totalment escrits en català, que no són pas anteriors a les darreries del segle XIIe. No hi ha dubte que el nostre vulgar existia ja amb certa personalitat des de molt abans i en queden rastres en els documents, sobretot en la toponomàstica, des del segle XI al menys; però del fet que el francès tingués ja en el segle IX prou vitalitat per a que els concilis decretessin

la predicació en vulgar, no se'n pot deduir que *tan aviat* es fes cosa igual amb el català. Crec que la primera època de l'història d'una literatura, ha de situar-se coincidint amb l'aparició del primer fet literari. L'anterior és prehistòria, si es vol, que no pot separar-se de l'història perquè tal vegada el dia de demà ne formi part, però sense prou caràcter per a constituir una època.

Els tres períodes, trobadoresc, nacional i clàssic en què divideix la segona època, són molt ben assenyalats i el primer qualificatiu el tinc per una veritable troballa. El meu Pare en un fragment de programa que publicà en els *Estudis Universitaris* (1), rectificà la divisió del *Sumario*, departint l'època nacional (s. XIII al XV) en dos períodes, que anomenava preclàssic i clàssic. En Nicolau ha precisat i millorat aquella distinció, i penso que ha d'acceptar-se en absolut, si noves investigacions no la modifiquen.

No caben aquí tots els comentaris que podrà suggerir aquesta part del llibre. Per exemple, és molt ben feta la distinció de les tres tendències de la nostra poesia lírica en el període clàssic, i és també exposada amb elegant precisió i claretat l'evolució de la crònica mig-ieval fins a convertir-se en història general i finalment en dietari o genealogia, morint per on havia començat.

Entrant després en l'època de la decadència, indica cada una de les mostres de desintegració de l'esperit català, manifestat pel fraccio-

nament dialectal de l'antiga unitat lingüística i l'empobriment i successiva desaparició de la producció literària en la major part dels gèneres, fins arribar a la *guerra gran*, que En Nicolau bateja amb frase gràfica i duradera, com el primer acte d'espanyolisme col·lectiu dels catalans.

Tal és el llibre d'En Nicolau, severa concentració d'idees i materials que foren suficients per a escriure un volum de quadruplicada extensió. Amb tot i prescindir l'autor elegantment de tota exhibició bibliogràfica, cada judici produeix una sensació de convincent consistència, i tot llegint, un hom endevina la forta trama del canyamaç que l'autor broda. Una breu notícia, emperò, de les obres de caràcter general que poguessin servir de guia als lectors menys documentats, haguera estat no sols desitjable sinó útil. Una perspectiva literària no és com una construcció filosòfica, ni pot brollar tampoc d'una peça sense precedents crítics més o menys immediats.

Estic content d'haver pogut ésser el primer, mercès a l'hospitalitat de LA REVISTA, en felicitar de tot cor al meu amic, per aquest llibre, i en assenyalar modestament al públic la seva utilitat i importància. La concisió de l'estil, l'abundància i precisió del pensament, l'art en escollir els exemples, fan d'aquest llibret un model d'exposició científica i deixen entreveure que no és ja tan aliunyat de nosaltres el somniat manual de l'història de la literatura catalana.

JORDI RUBIÓ.

(1) 1909, p. 549.

ARTS PLASTIQUES

A PROPÓSIT D'UN LLIBRE

Ara farà un any Margarita Nelken era entre nosaltres: celebrava a ca'n Parés una exposició interessantíssima de les seves pintures. Nosaltres a qui ja havien cridat l'atenció els seus articles literaris plens d'humorisme intel·ligent i fi, els seus assaigs sobre pintura moderna estampats en les millors publicacions castellanes i estrangeres, i havíem reconegut en llur autora vora rares qualitats d'intel·ligència i sensibilitat de primer ordre, una cultura vastíssima, restàrem joiosament sorpresos davant la fresca, senzilla i elegant juvenesa de Mar-

garita. En aquestes planes publicarem aleshores unes ràpides notes resumint les nostres impressions sobre ella i la seva obra. Complement d'aquelles notes serà el present article a propòsit del primer llibre *Glosario* d'aquesta noia extraordinària; correspondrem així, per altra banda a l'escriptora qui tan finament ha sentit i ha sabut expressar en articles recents l'encís de la nostra dolça Barcelona vella.

Llibre com no se'n publiquen en castellà; europeu en el sentit d'esser fruit d'una vasta i múltiple i selecta cultura; perquè es troba lliure d'aquells provincianismes, d'aquell *isidris-*

me intel·lectual que sovint inferioritza les produccions dels millors escriptors castellans d'avui.

Sols un altra obra literaria informada de aquest esperit de cultura europea s'és publicada en castellà farà un parell d'anys. És un llibre estrany, del qual s'ha parlat poc, i gens en el sentit de comprendre'l com se mereixia; novel·la de fantasia científica a la Wells, es diu *Galatea* i va signada amb el misteriós pseudònim de Mio Cid. Potser parlarem amb deteniment d'aquest llibre singular (1).

Tornem ara al llibre de Margarita Nelken. Quants com ell se'n poden comptar en literatura castellana, tan ben informats, reveladors d'una familiaritat real i fervorosa amb les obres cabdals de l'art moderna, arreu produïdes? No són rares aquelles qualitats d'estil, les quals, per la riquesa verbal, per l'agilitat, per la matització, serveixen admirablement aquell temperament d'artista i d'escriptora? Els més famosos artistes moderns són estudiats en aquest llibre o hi suggereixen fecundes reflexions. Els estrangers Rodin, Bartholomé, Mestrovic, Whistler, Carrière, Klimt; els espanyols Zuloaga, Romero de Torres, Julio Antonio, els catalans Mir i Picasso; i vora els assaigs on l'autora comenta les obres d'aquests, altres assaigs retrospectius, fins de penetració, sobre la pintura espanyola, els retratistes florentins, Antonio Moro, Gutiérrez de la Vega...

Mes cal que, en sinceritat i justícia, vora aquestes belles qualitats de comprensió i per damunt d'aquest fons de cultura selecta i vasta, remarcuem l'estretor del punt d'obir on diu situar-se i a cada punt revé l'esperit de l'autora. Car ella diu cercar només en l'obra l'emoció qui l'ha produïda, i que produeix en qui la contempla i sovint insisteix amb agressiu entusiasme en la irracionalitat, en la brutalitat (mot seu freqüent) que ella declara fonts de tota vera creació artística. I si aquesta estretor de punt d'obir (de fórmula diríem malgrat l'autora sigui de les formules tan enemiga) sovint és depassada i contradita pel fons de superior cultura que li enriqueix l'esperit, massa sovint també sembla obscurir-ne la intel·ligent clarividència. El llibre ofereix a cada punt frases que deixen de costat o lluny o en lloc inferior les valors de superioritat menys discutible. *Emotividad, sugestión; la brutalidad es la cualidad más alta de la creación artística; nada es superior a nada y todo se unifica; idea natural contra idea intencional; sentir es más que comprender, la composición es siempre mala en*

(1) Los milagros laicos. — Novelas modernas por Mio Cid. — Galatea. — Tip. de Tomás Blasco. — Zaragoza, 1915.

No ja per l'originalitat extraordinària de l'assumpte i la gran cultura científica que suposa en son autor, sinó perquè demostra el coneixement profund que té de les més refinades i selectes complicacions de la vida moderna i perquè sap expressar-les en un estil interessantíssim, sec, precís, stendhalià, fa desitjar *Galatea* que son autor, deixant un jorn de banda les seves curioses fantasies científiques, dotés a la literatura castellana de les primeres novel·les verament informades de vida moderna europea i cosmopolita.

pintura... fatalmente, irrazonadamente. Heus-aquí per on aquest llibre deixa d'ésser europeu en el sentit més alt de la paraula. Són aquelles tendències produïdes pel comerç massa ingenu amb certes produccions de l'art moderna qui tan sovint ha oblidat els seus deures envers la intel·ligència? Són produïdes per què com més pregón en el temperament de l'autora, qui es superposa i venç les influències de gust i educació europees? Heus-aquí un punt de psicologia curiós d'esbrinar. Dues tendències, doncs, barbaritzant l'una, europeisant l'altra, semblen disputar-se l'esperit de l'autora i fer hi sorgir a moments curioses contradiccions. És molt significatiu, per exemple, observar com tot sovint ofereixen les planes d'aquest llibre cites i evocacions de l'art grega, com si la seva harmoniosa perspectiva tormentés, així un remordiment, l'esperit de l'autora; mes aquesta, passionada, obstinada, injusta, es manté ferma contra les belles sol·licitacions de la Grècia antiga.

Així en parlar de Rodin Meunier i Mestrovic, no dubta en atribuir a la escultura grega una valor merament històrica, jutjant-la únicament possible en moments de l'història molt precisos, produït exclusiu d'una raça d'unes condicions que no tornaràn mai més a donar-se. Heus-aquí, ardida, l'afirmació de que la beutat no més hagi pogut ésser una volta harmoniosa, intel·ligent i sana. Mes qualques planes del llibre més endavant, recollim amb goig una contradicció. En parlar de Bartholomé qui segons la senyoreta Nelken assolí allò que no assoliren els grecs, *la materialización del dolor del hombre por sus más hondos estremecimientos* (i el Laocoon doncs?), troba en les escultures del francès *la euritmia que los griegos legaron al mundo y que en su vida armoniosa colocaban por encima de todos los gestos.* Heus-aquí una afirmació que porta lluny. Heus-aquí en l'escultura grega reconegut un element, la Euritmia, que ultrapassa l'història i les condicions de una raça, ja que un artista modern se'n pot servir sense que el poguem titllar de retrògrad o imitador servil. I no passarà el mateix amb tantes altres qualitats intel·ligents que els grecs posaren no sols per damunt de tots els gestes, mes per damunt de l'emoció i la brutalitat i que són i seràn sempre per damunt de totes les emocions i totes les brutalitats de totes les èpoques?

Altres vegades l'injustícia de l'autora envers les grans qualitats de l'art intel·ligent, arriba a la ceguetat volguda. Per exemple quan menysprea Rubens i Rafael en nom dels Van Gogh i dels Picasso (!!). Per exemple quan diu de les escultures de Julio Antonio que tenen una *tortura que ignoraban en la Acrópolis;* quan assegura que *después de las catedrales y de Donatello la escultura no puede volver a la serenidad del arte antiguo.* Jo responc que mai com avui l'home, vibrant de totes les tragèdies, té l'esperit més fet per a girar-se envers un

art cada cop més harmoniosa i serena, fastiguejat de tots els excessos romàntics de l'expressió a ultrança.

I jur a l'amiga dilectíssima, en fe de ben informat, que a l'Acropolis es coneixien totes les nostres tortures i moltes més que les nostres sensibilitats, grolleres en comparació de les hel·lèniques, ignoren. Es per això que en art no volien expressar-les brutalment, els artistes hel·lènics, i quan les admetien, les feien cantar les seves tortures, o harmoniosament les ritmaven. Manta escultura hel·lènica de Venus o d'Apol·ló és contingut, en la seva serenitat aparent, de totes les passions; és un *resum harmoniós* de totes les passions. Mentres en manta escultura moderna, retorta i torturada, només s'hi troba sovint l'histrionisme de la passió, la més gran penúria de veritable dolor, sovint la misèria d'un gest de feblesa, l'escàndol d'una protesta impúdica o bé, simplement, una ganyota; una ganyota que la fa amb tot el cos tota la figura representada com (perdó amiga, pel que jutjareu blasfèmia) en el rebutjant Pensador de Rodin, en qui la funció de pensar es torna horrible tortura física, una cosa així com una gastràlgia o un mal de caixal.

No us inquieta el pensar, amiga Margarita, que certes manifestacions de l'art russa o espanyola considerades per vos com les més importants de l'art contemporània, puguin ser precisament signe de pobresa espiritual, de racial migradesa, produït brillant, superficial i efímer de races cansades o adormides, esmuçades per a les grans emocions i les grans tortures veritables que dona la vida intel·ligent i activa? Penseu només, que l'art hol·landès, tan calma i casolana, fou produïda sovint en mig les inquietuts nacionals més horribles; era produït d'un poble com no gaires inquiet, emprenedor i castigat per calamitats i guerres.

Temeu, amiga, no deixar-vos enlluernar, vos qui tant proclameu la puresa en l'artista, pel cabotinatge, que sens dubte hi ha en l'obra d'un Zuloaga, d'un Romero de Torres, amb la Espanya mentidera que pinten,—per la mentida d'un Cottet amb la seva falsa Bretanya. (Jo us ho puc garantir, malgrat que he viscut, vora la joiosa i bàrbara Bretanya veritable, l'altra que amen els Cottet literats o pintors, la dels temporals i les llegendes de mort i els ofegats).

Jo m'allunyo cada dia més de pensar que la tortura dongui profunditat a la creació artística. No serà contràriament, la tortura la cosa més superficial del món? Jo qui he dit la joia sobirana de Shakespeare i he rebut de Nietzsche tantes lliçons, crec profundament en una joia més pregona que totes les dolors i les tortures.

Es un mot del més pur i més intel·ligent poeta d'Anglaterra qui, en ma infantesa gairebé, me donà la més primerenca lliçó d'estètica que he rebuda i que, gravada fortament en mon esperit m'ha servit sempre com pedra d'assaig per a tota producció artística. Es un mot del qual s'abusa quelcom a l'Anglaterra, que jo cito sovint, que vos coneixereu bé i que per mi no ha esmuçat mai la seva eficàcia.

A thing of beauty is a joy for ever.

Ara compremem la cosa intel·ligent i profunda, que era per a Keats aquesta joia.

I aquesta joia, admirable amiga Nelken, malgrat el vostre volgut *selvatgisme*, me la donen fort sovint moltes pàgines del vostre llibre, on la vostra cultivada intel·ligència es fa tan clarivident i s'expressa en un llenguatge àgil, clar i harmoniós. Qualitats sortosament ben poc *brutals*.

J. FARRÁN I MAYORAL.

DIETARI ESPIRITUAL

Al to que s'ha posat la *política episcopal* en la nostra terra no desconfiem de veure els bisbes, que de vegades semblen de R. O., seguint la sort dels governs centrals i dimitint per oportunisme com els governadors civils.

***

El periodista parla tot sol amb el polític.

Però el polític anima la soletat amb el to oratori de la conversa com si es dirigís al públic.

I el periodista queda condemnat a l'etern paper de reporter de meeting.

***

Es parla de vegades dels senyors que *tenen la pell groixuda*.

¿I què diríem dels senyors *que són tot pell?*

***

El llibre de Henry Bataille: *Ecrits sur le théâtre*, ens sembla que obeeix massa el desig de l'autor atent a voler-se justificar.

***

Recomanariem als nostres elegants que es volen fer un ornat del conreu de les belles lletres, el sentit de l'obra de Robert Herrick el poeta anglès (1591-1633) que més ha emprat la paraula *civility* i que en la mateixa impertinència sabia ésser encisador com en els mots de condol a una formosa dama que havia vist morir el fill petit, a la qual deia el poeta:—No ploreu l'infant que renaixerà abans de passat un any...

***

Insinuem a l'atenció dels nostres amics els següents paràgrafs d'una conferència de don

Francesc Cambó sobre *L'acció privada i l'acció d'Estat en les indústries que tenen sobreproducció*:

POLÍTICA ECONÒMICA DE POST-GUERRA

Al veure els judicis i els comentaris que forma la premsa estrangera, tant diària com tècnica, respecte dels problemes econòmics de l'endemà de la guerra, des de fa alguns mesos, se noten dugues conclusions en què tots convergeixen. La primera és que cada dia la gent fa menys en que els problemes econòmics de l'endemà de la guerra tinguin solucions de caràcter polític. Cada dia es parla menys de les conferències econòmiques entre aliats, dels blocs de nacions per a després de la guerra, de les intel·ligències, dels zolwerins, d'aquestes solucions en què depèn d'altri el que es puguin arreglar els problemes propis. Cada dia arriben més, per tot arreu, a una conclusió: la de que els problemes econòmics sols poden tenir solucions econòmiques i que, dins de la economia de cada país, els factors econòmics del propi país, seràn els que determinaràn la seva salvació o la seva ruïna.

Aquesta és la primera conclusió que ressurt cada dia amb més evidència. I després en ressurt una altra, i és que en totes les solucions que es preconitzen per a enfortir la economia dels països que la tenen quebrantada per la guerra, se presenta una fórmula genèrica de solució: la de que tots entenen que necessiten anar a la disminució de les importacions i a forçar enèrgicament les exportacions. Tots els països bel·ligerants que en el període de guerra es veuen extraordinàriament empobrits per la diferència enorme entre la importació i la exportació, amb dèficit considerable la segona amb relació a la primera, no veuen més solució que l'anar, no transitoriament, sinó durant molts anys, a limitar, quasi a prohibir, les importacions que no siguin absolutament indispensables, i en canvi a forçar, a violentar, a inventar tots els mitjans imaginables per a intensificar, des de l'endemà de la pau, les seves exportacions.

En aquesta política, a la qual convergeixen tots cada dia més, hi veuen els mitjans de reintegrar-se del patrimoni nacional que han perdut; hi veuen el mitjà d'anar a la normalització del canvi exterior, hi veuen també el mitjà quasi únic per a poder preparar, per a data pròxima, la supressió del curs forçós dels bitllets de Banc.

REPERCUSSIONS PER A LA ECONOMIA ESPANYOLA

Això vol dir, senyors, que aquesta política, en què tots els països avui bel·ligerants con-

vergeixen, indicant-la com salvadora per a l'endemà de la guerra, serà en definitiva la política que s'imposarà: la política de limitar la importació i de forçar l'exportació; i això per al nostre país, per a Catalunya, per a Espanya, per a tots els països avui neutrals que tenen potencialitat industrial, els planteja per a l'endemà de la guerra, per al dia que comenci la pau, dos problemes: primer, necessitat de defensar el mercat consumidor nacional en favor de la producció nacional; segon, precisió d'utilitzar-se per a invadir els mercats de consum mundial. De manera, que per a l'endemà de la guerra se'ns planteja aquest doble problema: estar a la defensiva per a salvar el nostre mercat consumidor i estar a la ofensiva per a procurar atacar nosaltres amb els nostres productes aquests mercats que es diuen mercats de consum.

Per a lograr això, senyors, es necessiten tres accions conjuntes. En primer lloc, que a Espanya es montin les indústries que no tenim i que *racionalment podem tenir*, perquè seria un tremendo erro econòmic creure que a Espanya podem tenir totes les indústries i anéssim a crear indústries d'un artificialisme tal que el sostenir-les en lloc de significar una ventatja, ens representés un dany. Després, defensar el nostre mercat consumidor per a la producció nacional, quant a les indústries pròpies, fent que la nostra producció pugui abastar a aquest consum interior. I, finalment, procurar, per a les indústries de sobreproducció, que puguin anar a la exportació. Unicament amb aquestes orientacions coordinades podrem en nostre país afrontar el problema de l'endemà de la guerra sense el perill de ser fatalment vençuts.

* * *

Abans els periodistes improvitadors de la premsa castellana venien a descobrir-nos.

Ara intenten afalagar-nos.

No ens interessa cap de les dues actituds.

* * *

Ens cal remarcar entre tots els articles dedicats en la premsa no catalana a la memòria de Prat de la Riba el que signava Marius Aguilar damunt la revista *España*.

També fem especial recordança de l'article del nostre company Manuel Reventós que reproduïm de *La Veu* per allunyar-lo una mica de l'atapaïda i igualitaria prosa informativa del diari.

Aquest número de LA REVISTA ha estat passat per la censura

LLIBRES RECENTS

JOSEP M. LÓPEZ - PICÓ

CANTS I AL·LEGORIES

OP. VIII

Preu: Dues pessetes

JOAN ARUS

Llibre de les Donzelles

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

JOAQUIM FOLCH I TORRES

**Meditacions sobre
l'Arquitectura**

Publicacions de LA REVISTA

Preu: Una pesseta

VENTURA GASSOL

ÀMFORA

Il·lustracions de Josep Obiols

Preu: Cinc pessetes

ANUNCIS DE LLIBRES: UNA INSERCIÓ: 2 PESSETES 3 INSERCIONS: 5 PTES.

VELL I NOU

Revista quinzenal d'art

Trimestre: 2 ptes.

Adm. Corts Catalanes, 613

Quaderns d'estudi

Publicació mensual

Any: 4 pessetes

Adm.: Urgell, 187

**GALERIES
LAIETANES**

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS : EXPOSICIONS : LLIBRERÍA D'ART
CAVES DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

OBRES NOVES

La pintura francesa moderna fins al cubisme

de JOAN SACS

Pròleg de Joaquim Folguera

L'OBRA D'ISIDRE NONELL

Biografia d'Alexandre Plana. Estudis de Francesc Pujols, Ramón Reventós, Francesc Vayreda, Raimond Casellas, Joan Sacs, Joaquim Folch i Torres i Romà Jori.—Pròleg d'Eugeni d'Ors.

VENUS I ADONIS

de WILLIAM SHAKESPEARE

Traducció de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

ACABA DE SORTIR

CANÇÓ D'AHIR

POESIES

de MIQUEL FERRA

Preu: Una pesseta

Es venen en les principals Llibreríes